

ACC. N:R M. 15602: 1-5.

Landskap: Skåne Upptecknare: R. A. Svensson, Tjörnarps
Härad: S. Isbo / V. Göinge Berättare: " " " "
Socken: Höjä / Häglinge Berättarens yrke: f. d. kantare ö. folkskoll.
Uppteckningsår: 1960 Född år 1871 i Höjä

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Textilerna i hemmet. s. 1-5.

N. No. 163

Mattor

Mattor har man haft så länge jag kan minnas, och jag kan minnas 83 år tillbaka i tiden. I dagligstugan hade man aldrig några mattor, men i "ingstuan" -- där sådan fanns och i de övriga "finare rummen" -- hade man alltid trasamattor. Mattorna användes alltid som gångmattor och togos ut varje lördag för att skakas och sedan läggas på igen. Man klippte sönder förbrukade kläder ~~och klippte dem,~~ samt hade dem som inslag i väven, då mattor vävdes. Det var ingalunda något litet arbete att "klippa lasar". Först för omkring 60 år sedan började linoleummattor att komma till användning. Till en början var det nog mest som bordmattor. Målade och fernissade golv ha enligt min uppfattning aldrig kommit till någon större användning. Men för ett par eller kanske tre årtionden sedan började parkettgolven användas. Vanliga trasmattor vävdes av mor i huset samt av "töserna", om sådana funnos, och sådana mattor voro helt säkert de varmaste av alla mattor. -- Så kommo brysselmattor och andra finare mattor, men de lågo endast i det eller de finaste rummen.

Gardiner.

I allmänhet hade man långgardiner, men icke få hade tvärgardiner; detta kanske mest i fattigare hem. Då man hade långgardiner, hade man icke sällan "kappor", tvärgardiner uppe i fönstret. Om inte mitt minne sviker mig, så har man haft sådana gardiner i all min tid.

Draperier

Vilket år draperier började användas, vet jag inte, men att sådana kommit till användning ^{för} mer än 60 år ^{sedan} är säkert. Ofta hade man tagit bort dörren mellan två rum, och då man hade gjort så, hängde man gärna draperier i dörrhålet. Det hela skulle vara fint, och så verkade det även. Mönstren på draperierna voro mycket olika, och alla regnbågens färger voro med

Bonader.

Bonader kommo till användnin redan på 1880-talet, och sedan ha de blivit "mycket många". I vår tid äro bonader mycket vanliga. Den ena vävkursen hålles efter den andra, och mycket förnämliga bonader vävas i opphämta, rödlakan, munkabälte, krabbasnr, dukagång, rosengång och allt vad det heter. Själv har jag en följeslagarinna, som är en skicklig konstväverska, och jag har en svårdotter i Småland, som inte "ger henne efter". Vävnaderna bestå av människortyper, blommor, mönster och allt vad ^{det} är. Sedan många år tillbaka har man till juli de olika hemmen köpt bonader av papper, vilka upptaga landskapsbilder av olika slag, tomtenissar och lövjerskor och allt vad det är

Bordets utrustning

För ett femtiotal år tillbaka hade man på många bondställen ingen duk på bordet i dagligstugan. Man satte skålar och fat och tallrikar (en skolpojke skulle skriva: "Abraham hade en talrik

avföda", men han skrev: "Abraham hade en tallrik av föda.") på den, ofta mindre vackra bordskiva^{ns}. Men "tiden står aldrig still". Efter en tid kom vaxduken, vilket var ett stort framsteg, och jag vågar påstå, att vaxdukar användas ännu om inte i alla så åtminstone i många hem.----- Jag hade ett fattigt men mycket gott hem. Vi hade det, vi som andra, mycket enkelt. Nog sattes maten många gånger fram på bara bordskivan utan duk, men så småningom kom en liten duk på bordet. Jag minns, att på många av de små dukarna fanns fransar, som far hade knutit i unga år, då han hade höftsjuka och ej kunde sköta något annat. Servetter och servettringar förekommo aldrig, men för ett femtiotal år sedan började pappersservetter användas --dock för all del inte om vardagarna eller till husets folk.

Till servetter och "riktiga linnedukar" hade man den allra finaste drällen med 16 skaft, om det skulle vara så bra det kunde, och det blev vävnader, som dugde. Min mor dog 1898, alltså för 62 år sedan, och vi här i huset ha dukar och serveter, som hon har vävt. Man får väl antaga, att de äro i någon mån slitna, men de synas kunna vara ut ännu en generation.

På bord, byråer, chifonierer har man i vår tid löpare och lysdukar av olika slag

Stoppade möbler, kuddar, dynor.

Stoppade möbler kommo säkert till användning före min tid. Så långt jag kan minnas, funnos stoppade soffor i de fina rummen. I folkstugan och vardagsrummet var det vanliga trästolar och träbänkar samt träsoffor. Två bänkar bildade en vinkel, i vilken det långa matbordet stod. Den ena bänken var lika lång som matrummets längd, men den andra var inte mycket längre än bordets bredd. Man klädde möblerna med tyg, möbeltyg, något slags vaxduk och --jag vet icke vad. Jag vet inte, vad man stoppade möblerna med, men jag tror, att jag talar sanning, om jag säger med träull, hö och annat.

Sängutrustning.

I gamla tider hade men endast träbottnar i sängarna, men sedan tillkommo andra bottnar. Därövanpå hade man madrasser. Ända fram i slutet av 1870-talet eller kanske ännu längre fram hade man halm, och den var inte att förakta. Jag har legat i halmsängar d.v.s sängar, i vilka man hade halm på botten, och aldrig har jag legat godare.

Över- och underlakan förekommo sällan eller aldrig i enklare hem; man hade endast underlakan. När man sedan började använda lakan av båda slagen och därtill örngott, hade man icke sällan de sistnämnda stoppade i ett slags säck som örngottsvar, tillverkat av starkt bomullstyg. Detta därför, att de kunde användas rätt länge utan att behöva tvättas

Sängtäcken bestodo av ihopsytt tyg, i vilket man stoppade vadd eller bomull. I allmänhet voro de sydda i rutor eller någon gång i cirklar. Rätt ofta stod sängen bäddad för liggning; man kunde ju behöva en middagslur. Naturligtvis hade man ett paradtäcke av garn, som man virkat. Detta gällde i all synnerhet, då det var enmanssängar--fars och mors sängar stodo vid sidan om varandra.

Övriga textilier

Man torde kunna taga alla med, som äro uppräknade i frågeformuläret, och där man har små barn, torde man också kunna nämna blöjor och haklappar